

A modern állam válsága és a nyugat-európai muzulmán migráció*

Hagyományos szemlélettel Európát, pontosabban az Európai Uniót nem tartjuk válságövezetnek, a válság kifejezés a térséggel kapcsolatosan, a köztudatban csak a gazdasági válságvonatkozásban van jelen. Azonban ha megvizsgáljuk a tényeket, valóságban a gazdasági válság mint okozat eltölpül az Európa történelmi mércével is páratlan demográfiai válsága mellett, amellyel párhuzamosan az idegen kultúrákból származó tömegek bevándorlása, és az európai kultúrával gyakran ellentétes, illetve ellenséges hagyományaik tolerálása egy évszázadon belül akár az antik-keresztény kultúrából kifejlődött európai civilizáció többé-kevésbé békés megsemmisülését is eredményezheti.

A tanulmány Európa, az európai civilizáció súlyos válságáról, illetve az azt jelző egymással részben összefüggő két válságjelenségről: a súlyos demográfiai válságról, és az idegen kultúrákhoz tartózó – döntően mohamedán – népesség tömeges bevándorlásáról, annak egyes okairól, következményeiről és kockázatairól szeretne röviden szólni. A téma vizsgálata során az ezt elősegítő nemzetközi jogi környezet legfontosabb jelképének az 1951-es ENSZ Menekültügyi Egyezmény rendelkezéseinek újragondolásának szükségessége is felvetődik.

Terjedelmi okokból nincs mód a problémák (demográfiai válság, bevándorlás) mélyebb elemzésére. A végső konklúziója a tanulmánynak az a még kevésbé elfogadott vélemény, hogy az európai demográfia problémák megoldásának súlyos kockázatokat rejtő módja a bevándorlás. Egyesek, például Pokol Béla szerint már késő, ha mostantól nem is jön több muzulmán bevándorló, Nyugat-Európa nagyvárosainak jelentős részében 2050–2070 között így is többségbe kerülnek a leszármazottaik, sőt, néhány városban (Brüsszel, Párizs, Rotterdam, Marseille, Köln stb.) ez két évtizeden belül bekövetkezhet.

* Az írás a SZE Jogelméleti Tanszéke és a K 108790 számú OTKA-program által szervezett, Az államok patológiája: válság és hanyatlás, bomlás és bukás az államok életében című konferencián (Győr, 2014. május 15.) elhangzott előadás szerkesztett és kibővített változata.

I. AZ ISZLÁM ÉS EURÓPA

Az iszlám értékei sokak szerint kizárólagosságra, totális dominanciára törekvők (pl. a hit elhagyását halállal büntetik), militánsak és mint ilyenek összeegyeztethetetlenek az európai civilizáció értékrendjével.^[1] Az iszlám teológia két részre osztja a világot: *dar al iszlám* – a béke földje, (ez az *umma*, a mohamedánok által uralt föld) és a *dar al harb* – a háború földje az iszlám által (még) nem uralt világ. Ez utóbbi a dzsihád, a szent háború területe, a háborút a hitetlenek megsemmisítéséig, vagy megadásáig/megtéréséig kell folytatni.^[2] A tények a „béke földje” teóriát cáfolni látszanak, az utóbbi évtizedekben az ukrán válságig a világ háborús övezetei szinte kivétel nélkül a muzulmán világhoz voltak köthetőek.

Európát az iszlám a 20. század végéig két alkalommal kísérelte meg az umma részévé tenni: az első támadást 732-ben Poitiers-nél állította meg Martell Károly frank gyalogsága. Ezt követően még további ötszáz év kellett, hogy Spanyolország nagyobb részéről kiszorítsák a muzulmánokat (Las Navas de Tolosa 1212), majd újabb száz háromszáz, hogy a megmaradt muzulmán enklávét is felszámolják (Granada 1492).

A következő muzulmán kísérlet végét 1683-ban Bécs alatt a német birodalmi és lengyel egyesült seregek győzelme, majd Magyarország felszabadítása jelentette.

A harmadik kísérlet Samuel Huntington szerint már évtizedek óta folyik, könyvében ezt „muzulmán demográfiai invázióknak” nevezi.^[3]

Huntington szerint a nagyszámú más kultúrkörből bevándorló népesség alááshatja a modern világ bevándorlással érintett részeinek stabilitását és veszélyeztetheti akár a fennmaradását is. Ezt a történelmi és a jelenkori tapasztalatokkal és statisztikákkal támasztja alá.

A nemzetközi Migrációs Szervezet 2008-as jelentése szerint minden harmadik migráns Európában él, a 20 millió főből 15 millió nem a Közösségből származik.^[4] A felmérés ugyanakkor nem beszél az Unión kívülről érkezett migránsok leszármazottairól, akiknek száma ennél jóval magasabb, és akiknek létszámáról sok esetben nem állnak rendelkezésre statisztikai adatok, csak becslések.^[5]

Az európai államok különböző modellek (multikulturalizmus, asszimiláció, vendégmunkás rendszer) segítségével igyekeztek megoldani az integráció problémáját, de eddig mind kudarcot vallottak.^[6]

[1] Kekes, 1999, 307.; Scruton, 2005.; Huntington, 2005, 1998. művei.

[2] Scruton, 2005.

[3] Huntington, 1998, 338.

[4] International Organization for Migration: World Migration Report, 2008.

[5] Pokol, 2011, 80. Franciaországban a 18 év alatti népesség körében 28%-ra teszi a mohamedán népesség arányát, jórészt ezzel magyarázva az ország Eu-s szinten kedvező demográfia mutatóit. Ugyanakkor tény, hogy a migránsok és leszármazottaik arányáról vagy a muzulmán népesség arányáról nincsenek pontos statisztikák.

[6] Milborn, 2008, 199.

II. AZ INTEGRÁCIÓ KUDARCA

1. Az állampolgársági politika

A beilleszkedés kudarcainak okait vizsgálva, többek között az európai államok állampolgársági politikája is elhibázottnak tűnik. Az emberi természet nem becsüli azt, amit könnyen megkap. Az utóbbi 40-50 évben bevett gyakorlat volt, hogy az idegen kultúrákból érkező bevándorlók (ide értve az illegális bevándorlókat is) 5-10 év alatt, viszonylag könnyen, szinte automatikusan állampolgárságot kapnak, és bármiféle, velük szemben támasztott elvárás nélkül élvezik az ezzel járó előnyöket és juttatásokat, amelyek létrehozására sok nemzedék egymásra épülő munkájára, felhalmozására volt szükség. Az ókori görögök, vagy a köztársaság korában a rómaiak még másként gondolkoztak. Az akkori „bevándorlók” (peregrinusok, perioikoszok, szövetségesek) több nemzedékének kellett – évtizedeken, évszázadokon keresztül, akár a harcmezőn is – bizonyítani azt, hogy beilleszkedett a társadalomba, hogy lojális, alkalmas és méltó arra, hogy végül a közösség teljes jogú tagjává váljon, megkapja a polgárjogot. Ez a szemlélet kellően ösztönözte a lojalitás kialakulását, és biztosította, hogy csak az arra alkalmasak és méltók válhassanak a közösség tagjaivá, és élvezhessék az ezzel járó előnyöket. Eltérően modern jogrendszeinktől, ráadásul a köztársasági Rómában elfogadott jogelv volt, hogy a polgárjogot el is lehetett veszíteni (*capitis deminutio*), ha valaki méltatlanná (*infamia*) vált rá. Ezen túl az egyéni felelősséget kiterjesztették a családra is: amennyiben a családfő vált méltatlanná, az az egész családját érintette.

2. A nyugat-európai muzulmán migráció problémája

A világ menekült (és migráns) népessége és a potenciális és tényleges kibocsátó országok népessége folyamatosan nő,^[7] ami felveti a genfi rendszer hosszú távú fenntarthatóságának kérdését.

A bevándorlók elenyésző kisebbségét alkotó menekültek – az egyéb migránsokkal ellentétben – nem természeti katasztrófa miatt kelnek útra. Ők inkább a kormányok közötti politikai, illetve országuk és társadalmaik kulturális sajátosságaiból fakadó konfliktusok áldozatai. Ezek a konfliktusok azonban jórészt éppen azokban muzulmán országokban gyakoriak, ahol a népességrobbanás két-három évtizedenként megduplázza és megduplázza a népességet.

A valódi probléma a mind tömegesebbé váló gazdasági okokra visszavezethető migráció, amelyet többek között a menekültügyi egyezmények 1951-ben egészen más körülményekre alkotott szabályai miatt nem lehet kellő

[7] A statisztikák szerint ezen országok többsége 20-30 évente megduplázza a népességét.

hatékonysággal kezelni. Az Európán kívüli migránsok tömegét adó gazdasági bevándorlók számára a szélesre tárt kaput az 1951-es európai viszonyokra létrejött, egyes szabályait tekintve anakronisztikus menekültügyi egyezmény biztosítja. Az egyezmény rendelkezéseivel visszaélve az illegális migránsok el tudják kerülni az azonnali kitoloncolást, majd élve a szabad mozgás jogával eltűnnek az idegenrendészeti hatóságok látóköréből, jellemezően valamely gazdag EU államba mennek tovább. Ezt követően az illegális ottartózkodásukat néhány év alatt az elnéző európai joggyakorlat miatt könnyedén legalizálják. Az Európába települő bevándorlók zöme mohamedán.

A bevándorló népesség gyors növekedésével párhuzamosan az utóbbi évtizedekben az európai származású népesség a legtöbb európai országban generációként szinte megfeleződik. A szülőképes korú nőkre Európa meghatározó országaiban átlagosan 1,2-1,6 gyerek jut, szemben az afrikai és a muszlim országok átlag 4-7 gyerekével. A magas gyermekvállalási hajlandóság az Európába települt muzulmán lakosság második-harmadik generációjára is jellemző.

A bevándorlással kapcsolatos problémák várható növekedésének érzékeltetésére két kiragadott példa Nigéria és Egyiptom: száz évvel ezelőtt Nigéria lakossága 17,5 millió, Egyiptom lakossága 8 millió fő volt. Ma Nigéria lakossága 177 millió (ennek közel a fele 14 év alatti), Egyiptomé 84 millió. Míg például Iránban a demográfiai robbanás a 80-90-es éveket követően mérséklődött, Afrikában ennek nem sok jelét látni. Ez beláthatatlan következményekkel járhat, Nigéria lakossága 15 év alatt közel megduplázódik, 2030-ra 310 millió lesz, Egyiptomé megközelíti a 110 milliót (a 80 milliós Irán népessége „csak” 10 millió fővel gyarapodik ugyanezen időszak alatt). Nigéria területe nem egészen két Franciaországnyi, ha a száz éves tendenciák folytatódnak, az évszázad végére lakossága megközelíti az egymilliárd főt. Ez kétszáz év alatt a népesség közel hatvanszoros növekedését jelentené.^[8] Egyiptom népessége gyakorlatilag egy Dunántúlnyi területű mezőgazdaságilag művelhető területen él. Ma Egyiptom a világ legnagyobb búzaimportőreinek egyike.

A migránsok – ez leginkább a mohamedánokra igaz – magukkal hozzák kulturális mintáikat és átörökítik utódaikra is. Jellemezően az első generációs bevándorlók és menekültek, akik látták és átélték a két civilizáció közötti lényegi különbségeket, még kevésbé ellenségesek explicit módon a befogadó liberális társadalmak értékrendjével. Esetükben a személyes tapasztalat még tompítja a kulturális attitűdök egyébként erős, a multikulturalizmus és az „értéksemleges”, „neutrális” állam által nem háborgatott befolyását. Jelentős részben a kulturális meghatározottságuk a nagyfokú hivatalos tolerancia, a neutrális állam elve miatt a bevándorlók második-harmadik generációjának jelentős tömegei nem tudnak, illetve nem is akarnak beilleszkedni az őket befogadó társadalmakba.

[8] A statisztikai adatok forrása: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. World Population Prospects: The 2012 Revision. (Medium variant). (Elérhető: <http://populationpyramid.net/>)

A liberális állam által propagált értékeket az ilyen irányú felmérések tanúsága szerint nagy többségük elutasítja.^[9] (Egy 2009-ben végzett felmérés szerint az Ausztriában élő török származásúak 78%-ának az volt a véleménye, hogy fontosabbak az iszlám előírásai, mint a demokrácia követelményei.^[10])

Ezzel együtt fiatal muzulmán férfiak számos helyen Európában úgy érzik, a Nyugat iszlámmellenes háborújának és előítéleteinek az áldozatai.^[11] Ezek a nemzedékek már nem rendelkeznek az iszlám társadalmak valóságának megtapasztalásával, így a végső soron jórészt szociokulturális okokra visszavezethető kisebbségi érzés elől a magasabb rendűnek hirdetett iszlám hagyományhoz fordulnak. Ez megadja nekik azt a felsőbbrendűnek képzelt identitást, amely kompenzálni képes a társadalom periferiájának valóságát.

Számos vélemény szerint ez nem a vallások közötti konfliktus. Egy vezető tunéziai jogász szerint a civilizációk állnak szemben egymással, és a küzdelem már több évtizede folyik. A muzulmánok most először nem azért támadják a nyugatot, mert tökéletlen, rossz vallást követne, hanem azért, mert semmiféle vallást nem képvisel. Szinte nincs olyan muzulmán politikus, hivatalnok, tudós vagy újságíró, aki a Nyugat értékeiről az utóbbi fél évszázadban dicsőően nyilatkozott volna. A Nyugat kultúrája az ő szemükben materialista, korrupt, dekadens és immorális.^[12]

3. Az európai muzulmán népesség növekedése

Az Európában élő mohamedán családokban átlagosan jóval több gyermek születik, mint az „őslakos” népességnél, ez önmagában olyan problémákat vetít előre, ami a bevándorlás és a menedékjog mint emberi jog kérdéskörének sürgős újragondolását is igényelné. Az európai őslakos népességben az egy szülőképes nőre jutó átlagos gyerekszám például Németországban az utóbbi évtizedekben 1,25-1,45 között mozog, ami azt jelenti, hogy a következő nemzedék létszáma szinte a fele,^[13] míg az Európába bevándorolt mohamedán családok következő nemzedékének létszáma legalább másfél-kétszerese az előzőnek.^[14]

További probléma a statisztikákkal, hogy a sok gyereket vállaló, ezért dinamikusan növekvő létszámú, Európán kívüli eredetű, bevándorlással is gyarapodó

[9] Pokol, 2011, 77.

[10] A felmérést 2009-ben az osztrák belügyminisztérium megbízásából dr. Peter Urlam végezte. (Pokol, 2011, 100.)

[11] Milborn, 2008, 7.

[12] Huntington, 1998, 354–355.

[13] A statisztikák a politikai korrektség jegyében általában teljes népességre tartalmaznak adatokat, ezek azonban elfedik a különböző csoportok közötti jelentős eltéréseket, az egyébként így is riasztó adatok ebből következően a valóságnál kedvezőbb képet mutatnak a jelentős bevándorlással érintett országokban.

[14] PEW Research Center: The Future of the Global Muslim Population. (Elérhető: <http://www.pewforum.org/2011/01/27/the-future-of-the-global-muslim-population/>)

mohamedán népesség számarányát a politikai korrektség okán nem mérik. A statisztikák így a születések számánál a rohamosan növekvő számarányú mohamedán népesség és a rohamosan csökkenő európai eredetű népesség születésszámainak átlagát tartalmazzák. Az utóbbi években az egyes európai országokban (pl. Franciaország) szülőképes korban lévő nőkre jutó születésszám növekedést a PC jegyében elemző demográfusok kizárólag az első gyermekvállalás életkorának kitolódására vezetik vissza, miközben nem veszik számba azt a valószínű lehetőséget, hogy ez jórészt a növekvő létszámú, nem európai eredetű népesség nagyobb gyerekvállalási hajlandóságának köszönhető. Egyes adatok szerint 2006-2008 között a Franciaországban született újszülöttek 28-29%-ának vannak Európán kívüli felmenői, akik döntően muzulmánok.^[15] Ezek az arányok Franciaország és Európa jövőjére vonatkozóan komoly kérdéseket vetnek fel.

4. A bevándorlás és az emberi jogok egyetemessége

A bevándorlás népvándorlássá alakulásának valószínűsége miatt a menekültügyi egyezményen túl a jelenlegi jogszabályi környezet és egyes nemzetközi egyezmények akár alapelvi szintű újragondolása is szükségessé válhat.

Gilpin vs. Huntington. Az egyre inkább vitatott, hogy az emberi jogok univerzálisak, vagy csak a nyugati civilizáció kontextusában értelmezhetők és értelmezendők. Samuel Huntington az utóbbi,^[16] míg a neves közgazdász Robert Gilpin – legalábbis a globális kapitalizmus tekintetében – az előbbi állásponton van.^[17]

Gilpin a globális kapitalizmusról alapjában véve jó véleménnyel van, mint tényleges állapotot fenntartás nélkül elfogadja. Ugyanakkor Huntingtongal ellentétben egyetemes érvényű rendszernek tartja: „A kapitalizmus súlyos hiányosságai ellenére sem igaz az, hogy a mai világ problémái a globalizmus elleni támadásokkal megoldhatók lennének. A kapitalizmusról is elmondható, amit Winston Churchill mondott a demokráciáról, azaz, hogy a demokrácia valamennyi társadalmi rendszer legrosszabbika, az összes többit kivéve.”^[18]

Ezzel szemben Huntington nem tartja egyetemes érvényűnek a globalizációt, szerinte globális civilizáció nem fog kialakulni, és a modernizáció önmagában nem eredményezi nyugati politikai-társadalmi minták átvételét. Ugyanakkor kritizálja az államot önmagában való egységként kiemelő realista államfelfogást is, mert szerinte a civilizációhoz tartozás legalább olyan, ha nem nagyobb befolyással bír az államok viselkedésében, mint a szűken értelmezett államérdek.^[19]

[15] Demographics of France. (Elérhető: https://en.wikipedia.org/wiki/Demographics_of_France.)

[16] Huntington, 1998, 338.

[17] Gilpin, 2004.

[18] Uo. 368.

[19] Huntington, 1998, 43.

Arisztotelész osztó igazságosság elve szerint a nem egyenlőket egyenlőkként kezelni ugyanolyan igazságtalan, mint az egyenlőket nem egyenlőkként. Samuel Huntington, az emberi jogok univerzális voltát vitató elmélete végső soron ezen logika alapján tagadja, hogy a nyugati elveket és eszméket ésszerű, vagy helyes volna kiterjeszteni, esetleg ráerőltetni a világ más civilizációira, különösen az iszlámra.

Figyelemre méltó, hogy a politikai közgazdász Gilpin a migráció korlátozását egyúttal a globalizáció korlátjának tartja, míg a politológus Huntington a tényleges globalizáció magterületei fennmaradásának feltételeként értékeli, sőt túlmegy ezen, amikor a költségekre való tekintet nélkül az idegen civilizációk képviselőinek tömeges repatriálásának szükségességéről ír a túlélés érdekében.^[20]

A másik lehetőség az integráció lenne, azonban eddig minden formája kudarcot vallott. Európa történetében egy sokkal kisebb létszámú és kevésbé kizárólagosságra törekvő kultúrájú népesség esetén sem könnyű feladat az integrálás megoldása, hiszen a kulturális sajátosságok jelentősen különböznek.

Huntington szellemében a *modus vivendi* a saját civilizáción belüli szabad mozgás biztosítása lehetne – a menekültek számára is.

Huntington értékelése szerint a sokpólusú világban a civilizációk között az erőegyensúly változása zajlik, és az új világrend kialakulása során az univerzális igénnyel fellépő Nyugat mind több konfliktusba keveredik a többi civilizációval, miközben a civilizációját hordozó népesség drasztikusan fogy. A Nyugat és ezzel a világ sorsát eldöntő kérdés, hogy sikerül a nyugati civilizáció magterületeit a bevándorlás folyamatának visszafordításával megőrizni, vagy azokat (Nyugat-Európa, USA) más civilizációk bevándorló népessége megsemmisíti.^[21]

Huntington művét több mint két évtizeddel ezelőtt írta. Azóta a bevándorlás növekvő intenzitása figyelhető meg, mostanáig az EU és a tagállamok messze nem súlyának megfelelően kezelték a problémát.

Edmund Burke felfogása szerint a társadalom az élők, a még meg nem születettek és halottak szövetsége. Más szóval az élők felelősek az elődeik által létrehozott szellemi és materiális értékek megőrzéséért, gyarapításáért, és utódaiknak történő átadásáért. Európa országaiban az utóbbi ötven évben felnőtt nemzedékek a jelek szerint ezt már nem így gondolják.

Ma az utódok, akiknek az értékeket át kellene adni, jórészt meg sem születnek, a meg nem születetteket idegen civilizációkból, kultúrákból származó bevándorlókkal „pótolják”. A kulturális és szociokulturális értékek továbbadása és továbbvitele így egyre kevésbé lehetséges. A muzulmán bevándorlók és lezármazottaik legfeljebb a materiális európai értékekre tartanak igényt.

A bevándorlással, annak hatásaival kapcsolatos tények és a kockázatok feltárására a hiányzó statisztikák és erre irányuló átfogó vizsgálatok hiányában csak

[20] Uo. 338.

[21] Uo.

korlátozott lehetőség van. Tekintettel arra, hogy Európa (és népeinek) jövője a tét, célszerű volna változtatni azokon a szabályokon és szemléleten, amelyek akadályozzák a tények feltárását és a valóság megismerését.

IRODALOM

- Fukuyama, Francis (2000): *A nagy szétbomlás*. Európa Könyvkiadó, Budapest.
- Gilpin, Robert (2004): *Nemzetközi politikai gazdaságtan*. BUCIPE.
- Hegel, G. W. F. (1983): *A Jogfilozófia alapvonalai*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Huntington, Samuel P. (1998): *A civilizációk összecsapása és az új világrend kialakulása*. Európa Könyvkiadó, Budapest.
- Huntington, Samuel P. (2005): *Kik vagyunk mi? Az amerikai nemzeti identitás dilemmái*. Európa Könyvkiadó, Budapest.
- Jasay, Anthony de (2002): *Az állam*. Osiris kiadó.
- Kekes, John (1999): *A liberalizmus ellen*. Európa Könyvkiadó, Budapest.
- *Menekültek: Az üldözések különböző formái* (1991). Gondolat kiadó, Budapest.
- Milborn, Corina (2008): *Európa az ostromlott erőd. A bevándorlás fekete könyve*. Alexandra, Budapest.
- Nagy Károly (1999): *Nemzetközi jog*. Püski Kiadó.
- *Nemzetközi jog a gyakorlatban* (2008). Magyar közlöny és lapkiadó.
- Pellet, Alain - Kovács Péter (2001): *Nemzetközi Jog*. Osiris kiadó.
- Pokol Béla (2011): *Európa végnapjai*. Kairosz kiadó, Budapest.
- Scruton, Roger (2005): *A nemzetek szükségességéről*. Helikon Kiadó, Budapest.
- Szalayné Sándor Erzsébet: *Bevándorlási politika az Európai Unióban és Magyarországon*. 9. Elérhető: <http://www.ittvagyunk.eu/htmls/tanulmányok.html>
- Timorányszki - Balla - Madari (1989): *Nemzetközi jog*. BM kiadó, Budapest.
- *PEW Research Center: The Future of the Global Muslim Population*. Elérhető: <http://www.pewforum.org/2011/01/27/the-future-of-the-global-muslim-population/>
- *Demographics of France*. Elérhető: https://en.wikipedia.org/wiki/Demographics_of_France
- *United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. World Population Prospects: The 2012 Revision*. (Medium variant). Elérhető: <http://populationpyramid.net/>
- <http://www.iom.int/cms/en/sites/iom/home/what-we-do/migration-policy-and-research/migration-research-1/world-migration-report/world-migration-report-2008.html>
- <http://www.unhcr-centraleurope.org/hu/mivel-foglalkozunk/hatarok-megfigyelese/menedek-es-migracio.html>
- http://www.unhcr-centraleurope.org/hu/mivel-foglalkozunk/hatarok-megfigyelese.html?searched=bev%C3%A1ndorl%C3%B3k&advsearch=allwords&highlight=ajaxSearch_highlight+ajaxSearch_highlight